

BAHÇE ÇALIŞMA REHBERİ

Hasat Sonrası Antep Fıstığı Bahçe Kontrol Rehberi 2026

Hasat bittiğinde neyi, hangi sırayla kontrol edeceğinizi kayda bağlayın.

Ziraat Yüksek Mühendisi Haki Elik

Sürüm 1.0 | Ağustos 2026

Gözlem | Kayıt | Numune | Yeni sezon planı

Başlamadan önce

Bu rehber, bahçedeki gözlemleri aynı yöntemle kaydetmeniz ve yeni sezon kararlarına hazırlanmanız için tasarlanmıştır.

Eşlik eden Excel dosyasını her parsel için ayrı kopyalayabilir; hasat, sulama, uygulama, fotoğraf, numune ve eylem kayıtlarını tek yerde tutabilirsiniz.

Kullanım ilkeleri

- Her parseli kendi geçmişiyile karşılaştırın.
- Belirti ile nedeni aynı şeymiş gibi kaydetmeyin.
- Uygulamadan önce karar dayanağını yazın.
- Şüpheli ve hızla ilerleyen sorunlarda yerinde inceleme/laboratuvar planlayın.

1. Bu paketi nasıl kullanacaksınız?

Amaç, hasat biter bitmez rastgele uygulama yapmak değil; bahçeyi aynı yöntemle taramak, bulguları kaydetmek ve yeni sezon kararlarını kanıta dayandırmaktır.

Üç aşamalı kullanım

- PDF rehberdeki sırayla bahçeyi kontrol edin.
- Her gözlemi eşlik eden Excel dosyasına, parsel ve ağaç numarasıyla kaydedin.
- Gübreleme, sulama ve mücadele kararını kayıtlar ile analiz sonuçlarını birlikte değerlendirerek verin.

Bu rehber ne değildir?

- Fotoğraftan kesin hastalık veya zararlı teşhisi değildir.
- Her bahçeye uygulanacak sabit gübre, sulama veya ilaç reçetesi değildir.
- Laboratuvar, yerinde inceleme ve yetkili teknik değerlendirme yerine geçmez.

Temel kural: Belirtiyi kaydedin, olası nedenleri ayırın, kanıt toplamadan uygulamaya geçmeyin.

2. Hasattan sonraki ilk 48 saat

İlk iki gün, hem ürünün hem bahçenin gerçek durumunu kaybetmeden kayıt altına almak için en değerli dönemdir.

Hasat partisini tanımlayın

- Tarih, parsel, çeşit, hasat edilen ağaç sayısı ve toplam ürün miktarını kaydedin.
- Farklı parselleri, çeşitleri veya belirgin biçimde farklı ağaç gruplarını tek kayıt altında birleştirmeyin.
- İşlemeye gidiş saati, kavlatma/kurutma ve depolama bilgilerini ayrıca not edin.

Bahçede hızlı hasar taraması yapın

- Hasat sırasında oluşan yeni gövde, dal ve kabuk yaralarını işaretleyin.
- Ağaçta ve yerde kalan meyveleri, kuru salkımları ve mumyalaşmış meyveleri parsel bazında kaydedin.
- Sulama hattı, damlatıcı, filtre ve bağlantılarda hasat sırasında oluşan hasarı kontrol edin.

Fotoğraf çekin

- Parselin genel görünümü, ağacın tamamı, belirti görülen dal ve yakın plan ayrıntı olmak üzere en az dört açı kullanın.
- Fotoğraf numarasını Excel'deki gözlem kaydıyla eşleştirin.

Bir hafta sonra hatırlamaya çalışmak yerine, hasat günü yapılan kısa kayıt daha güvenilir bir karşılaştırma sağlar.

3. Hasat sonucunu sayıya çevirin

Sadece toplam kilogramı bilmek yetmez. Aynı yöntemle ölçülen birkaç oran, gelecek sezonun gerçek problemini daha görünür hale getirir.

Her parsel için sabit örnek oluşturun

- Her yıl aynı örnek büyüklüğünü kullanın. Pratik i takip için rneğınızı 100 meyve üzerinden kurabilirsiniz.
- Dolu, boş, ıtlak, kapalı, lekeli/küflü şüpheli ve zararlı şüpheli sınıflarını ayrı sayın.
- Örneğın ticari kalite sertifikası olmadığını; bahçe içi karşılaştırma amacı taşıdığını unutmayın.

Excel'in hesapladığı temel göstergeler

- Ağaç başına verim = kurutulmuş ürün / hasat edilen ağaç sayısı
- Dolu oranı = dolu meyve / incelenen toplam meyve
- ıtlak oranı = ıtlak meyve / incelenen toplam meyve

Doğru karşılaştırma

- Aynı parseli kendi önceki yıllarıyla karşılaştırın.
- Var ve yok yıllarını, farklı anaçları ve sulanan-kuru parselleri aynı ölçekte doğrudan karşılaştırmayın.
- Olağandışı hava, sulama kesintisi ve hastalık şüphesini yıl notuna ekleyin.

4. Bahçeyi aynı rota ile tarayın

Her yıl değişen rastgele yürüyüşler, sorunun yayılmasını olduğundan az veya fazla gösterebilir. Aynı rotayı ve aynı kayıt dilini kullanın.

Önerilen rota

- Bahçeyi U, X veya zikzak rota ile dolaşın; kenar sıraları ile iç kısmı ayrı değerlendirin.
- Her parselde sağlıklı görünen ağaçlardan da kontrol noktaları bırakın.
- Sorunlu ağaca benzersiz bir kod verin: parsel-sıra-ağaç numarası.

Beş kontrol noktası

- Taç: seyrelme, tek taraflı gelişme, erken renk değişimi veya yaprak dökümü
- Dal ve sürgün: kuruma sınırı, çatlak, zamklanma, kabuk altında renk değişimi
- Gövde ve aşı noktası: yara, kabuk ayrılması, güneş/soğuk hasarı şüphesi
- Kök boğazı: aşırı nem, su birikmesi, toprak yığılması, kemirme veya galeri şüphesi
- Toprak ve sistem: ıslanma alanı, damlatıcı eşitliği, sıkışma ve yüzey akışı

Hızla ilerleyen tek taraflı kuruma, kök boğazında çökme/zamklanma veya yeni gelişen geniş yaralar görülürse ağacı yalnızca fotoğraflamakla yetinmeyin; yerinde uzman incelemesi ve uygun laboratuvar örneği planlayın.

5. Hasat sonrası su yönetimini kayda bağlayın

Hasadın bitmesi, sulamanın otomatik olarak tamamen kesileceği anlamına gelmez. Karar; toprak, kök bölgesi, hava, sistem ve ağacın durumuna göre verilmelidir.

Her sulamada kaydedin

- Tarih, parsel, yöntem, çalışma süresi, tahmini sistem debisi ve sulanan alan
- Sulama öncesi ve sonrası kök bölgesi gözlemi
- Yüzey akışı, göllenme, damlatıcı tıkanması veya gövdeye sürekli su teması
- Yağış ve olağandışı sıcaklık/rüzgar koşulları

Excel hesabı

- Hesaplanan su (m3) = çalışma süresi (saat) x sistem debisi (m3/saat)
- Yaklaşık su derinliği (mm) = toplam su (m3) / sulanan alan (da)
- Bu hesap, uygulanan suyu kayda geçirir; kök bölgesine eşit ulaştığını tek başına kanıtlamaz.

Kuru bahçelerde

- Yağış tarihini, toprağın nem durumunu, yaprakların canlı kalma süresini ve erken dökümü kaydedin.
- Sulama imkanı olmayan bahçede kayıt, gelecek yıl parsel farklarını ve stres dönemlerini görmenizi sağlar.

Sabit saat veya ağaç başına sabit litre önerisi bu rehberde bilinçli olarak verilmemiştir. Aynı süre; toprak, debi ve sistem eşitliği değiştiğinde aynı sonucu vermez.

6. Besleme kararından önce numune planı

Hasattan sonra yapılan en yaygın hata, veri toplamadan ürün seçmektir. Önce doğru dönemde ve doğru yerden numune alınmalıdır.

Yaprak örneği

- Türkiye'deki resmî kaynaklarda Siirt fıstığı için uygun dönem ben düşme dönemi olarak verilir.
- Türkiye Antepfıstığı teknik el kitabı; güneş gören, aynı yıl sürgünlerinden gelişmesini tamamlamış yaprakların standart bir rota ile toplanmasını önerir.
- UC pistachio kaynağı geç temmuz-orta ağustos aralığını ve ilaç/gübre püskürtmesi görmüş yaprakların örneğe alınmamasını belirtir. Bu zaman ve referanslar Türkiye bahçesine doğrudan aktarılmamalıdır; yerel laboratuvar protokolünü esas alın.
- Standart dönem geçtiyse rastgele geç numune alıp eski referans aralıklarıyla yorumlamayın.

Toprak örneği

- 2024 Antepfıstığı Araştırma Dergisi kaynağına göre meyve ağaçlarında yaprak dökümünden sonra ve gübrelemeden yaklaşık 1-2 ay önce alınır.
- Homojen parselleri ayırın; renk, eğim, toprak tipi ve drenajı farklı bölümleri karıştırmayın.
- Taç izdüşümünden 0-30 ve 30-60 cm derinlikleri ayrı örnekleyin.
- Aynı özellikteki en fazla 20 dekar alan için zikzak rota üzerinde 8-10 noktadan karma örnek hazırlanabilir; laboratuvarın güncel talimatını önceden doğrulayın.

Sulanan bahçede ek kayıt

- Sulama suyu analiz tarihi ve temel sonuçlarını dosyada saklayın.
- Toprak, yaprak ve su sonuçlarını tek başına değil; verim, parsel geçmişi ve uygulama kayıtlarıyla birlikte yorumlayın.

Analiz yoksa bu rehber bir gübre markası veya sabit doz önermez. Hedef, yanlış ürün ve gereksiz uygulama riskini azaltmaktır.

7. Sanitasyon, kuru dal ve budama planı

Hasat sonrası dönem, bahçedeki bulaşma ve kışlama kaynaklarını belirlemek için uygundur; ancak her görülen dal aynı gün kesilmemelidir.

nce işaretleyin

- Kuru, ölmekte olan, kanserli görünen veya hasatta yaralanmış dalları farklı renk bantlarla işaretleyin.
- Kesimden önce sağlıklı-kuru doku sınırını, ağaç kodunu ve fotoğraf numarasını kaydedin.

Budama ve artık yönetimi

- Budamayı bölgedeki hastalık riski, yağış beklentisi ve ağaın dinlenme dönemine göre planlayın.
- şüpheli ağaçlar arasında alet hijyenini sağlayın; kesim yüzeylerini ve uzaklaştırılan materyali yerel teknik öneriye göre yönetin.
- Kuru dal ve budama artıklarını uzun süre bahçede bırakmayın. Türkiye teknik el kitabı, karagöz kurdunun kurumuş veya kurumaya yüz tutmuş dal ve gövdelerde oğalabildiğini belirtir.

Ağaçta kalan meyveler

- Hasat edilmeyen ve mumyalaşan meyveleri parsel bazında sayın ve yerel entegre mücadele planına göre uzaklaştırın.
- UC IPM, kalan/mumyalaşmış meyvelerin bazı zararlı ve hastalıklar için kışlama veya inokulum kaynağı olabileceğini vurgular. Zararlı türleri bölgeye göre değiştiğinden uygulamayı doğrudan kopyalamayın.

8. Hastalık ve zararlı değerlendirmesi

Hasat numunesi, yaprak ve dal gözlemleri birlikte okunmalıdır. Tek belirti, tek başına sebebi kanıtlamaz.

Kayıt dilini ayırın

- Belirti: görülen olay - örneğin tek taraflı kuruma, yaprakta bronzlaşma, meyvede giriş deliği
- Şüphede: olası nedenler - zararlı, patojen, sıcak/soğuk, su stresi, beslenme veya mekanik yara
- Kanıt: laboratuvar sonucu, zararlının kendisi, galeri/larva, kültür/moleküler sonuç veya tekrarlanan saha deseni

Mücadele kaydında bulunması gerekenler

- Hedef organizma veya gözlem, karar dayanağı ve kontrol tarihi
- Ürün adı, aktif madde, etiket dozu, su hacmi, uygulanan alan ve hava koşulları
- Uygulayıcı, sonuç gözlemi ve varsa fitotoksisite belirtisi

Karar sınırı

- Kimyasal mücadeleyi yalnızca izleme, uygun zaman, ruhsatlı ürün etiketi ve yetkili teknik öneri ile değerlendirin.
- Türkiye teknik el kitabı da ilaç ve dozların il/ile müdürlükleri ile reçete yazma yetkisi bulunan kişilerce belirlenmesini ifade eder.

Önceki uygulamadan kalan renk değişimi veya yanıklık da yeni hastalık belirtisi sanılabılır. İlaçlama tarihi ile belirtinin başlangıç tarihini mutlaka karşılaştırın.

9. Fotoğraf ve laboratuvar örneği protokolü

İyi fotoğraf ve doğru etiket, uzaktan ön değerlendirme ile laboratuvar sonucunun değerini belirgin biçimde artırır.

Dört fotoğraf kuralı

- Bahçe/parselin genel görünümü
- Ağacın tamamı ve yön bilgisi
- Belirtili dal, gövde veya kök boğazının orta planı
- Sınır/ayrıntı yakın planı; yanında cetvel, kalem veya bilinen ölçülü bir nesne

Örnek etiketi

- Örnek kodu, tarih, il-ilçe, parsel ve ağaç numarası
- Çeşit, anaç (biliniyorsa), yaş, sulama durumu ve belirtinin başlangıcı
- Son gübre/ilaç uygulamaları ve alınan bitki bölümü
- Fotoğraf numaraları ve iletişim bilgisi

Numuneyi almadan önce

- Numuneyi kabul edecek laboratuvara hangi doku, miktar, ambalaj ve taşıma koşulunu istediğini sorun.
- Hastalık şüphesinde sağlıklı ve hastalıklı dokunun geçiş bölgesini temsil eden materyal tercih edilir; tamamen kuru doku tek başına yetersiz kalabilir.
- Farklı parselleri ve farklı belirti tiplerini laboratuvar istemedikçe tek torbada karıştırmayın.
- Temiz alet kullanın, numuneyi etiketleyin ve gecikmeden ulaştırın.

10. Dört haftalık sezon kapatma planı

Tüm işleri aynı gün yapmak yerine karar noktalarını sıraya koyun.

Dönem	Yapılacak iş
1. hafta	Hasat ve kalite kayıtlarını tamamla; yaralı ve sorunlu ağaçları kodla; sulama sistemini kontrol et.
2. hafta	Bahçe taramasını bitir; fotoğrafları eşleştir; yüksek öncelikli ağaçlar için uzman/laboratuvar planı oluştur.
3. hafta	Sulama ve uygulama kayıtlarını karşılaştır; eksik analizleri ve numune dönemlerini planla.
4. hafta	Eylem planını sorumlu ve son tarihle tamamla; yaprak dökümü sonrası toprak örneklemesini ve uygun budama dönemini takvime işle.

Her eylemin yanında üç bilgi olsun: kararın dayanağı, sorumlu kişi ve yeniden kontrol tarihi.

Sahada tek sayfalık kontrol listesi

Aşağıdaki listeyi her parsel için tamamlayın; ayrıntılı kayıtları Excel dosyasına girin.

Duru m	Kontrol	Tamamlanma ölçütü
[]	Hasat kaydı	Parsel, çeşit, tarih, ağaç sayısı ve ürün miktarı girildi.
[]	Kalite örneği	Sabit örnekte dolu, boş, çıtlak ve şüpheli meyveler sayıldı.
[]	Hasat yarası	Yeni gövde/dal yaraları işaretlendi ve fotoğraflandı.
[]	Taç taraması	Erken renklenme, tek taraflı kuruma ve seyrleme kaydedildi.
[]	Kök boğazı	Toprak yığılması, aşırı nem, galeri veya yara kontrol edildi.
[]	Sulama sistemi	Debi, süre, tıkanma, göllenme ve eşitlik kontrol edildi.
[]	Kuru dal ve meyve	Kuru materyal ve ağaçta kalan meyve yoğunluğu kaydedildi.
[]	Numune planı	Toprak/yaprak/laboratuvar numunesinin zamanı ve protokolü doğrulandı.
[]	Eylem planı	Öncelik, sorumlu ve yeniden kontrol tarihi belirlendi.

Örnek etiketi

Laboratuvar veya uzaktan ön değerlendirme için her örneğe aynı kodlama sistemini uygulayın.

Örnek kodu	
Tarih / saat	
İl - ile - köy	
Parsel / sıra / ağaç	
eşit / ana / yaş	
Sulama durumu	
Belirti ve başlangıç tarihi	
Son uygulamalar	
Alınan doku ve fotoğraf no	
Gönderen / iletişim	

Kaynaklar ve kullanım sınırı

Türkiye kaynakları ana çerçeveyi oluşturur. California kaynakları yalnızca kayıt ve IPM yaklaşımı için karşılaştırma amacıyla kullanılmıştır; bölgesel uygulama ve dozlar Türkiye'ye doğrudan taşınmamalıdır.

Antepfıstığı Araştırma Dergisi, Sayı 11 (2024): Antepfıstığı yetiştiriciliğinde toprak analizinin amacı, önemi ve toprak örneği alımı

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/afistik/Belgeler/AYRILMI%C5%9E%20MAKALELER/147-ANTEPFISTI%C4%9EI%20YET%C4%B0%C5%9ET%C4%B0R%C4%B0C%C4%B0L%C4%B0%C4%9E%C4%B0NDE%20TOPRAK%20ANAL%C4%B0Z%C4%B0N%C4%B0N%20AMACI,%20%C3%96NEM%C4%B0%20VE%20TOPRAK%20%C3%96RNE%C4%9E%C4%B0%20ALIMI%202024.pdf>

Tarım ve Orman Bakanlığı: Antepfıstığı Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele teknik el kitabı

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/afistik/BelgelerArsiv/Belgeler/AYRILMI%C5%9E%20MAKALELER/87-ANTEPFISTI%C4%9EI%20HASTALIK%20VE%20ZARARLILARI%20%C4%B0LE%20M%C3%9CCADELE%202020.pdf>

Siirt İl Tarım ve Orman Müdürlüğü: Siirt Fıstığı Yetiştiriciliğinde Tarım Takvimi

<https://siirt.tarimorman.gov.tr/Menu/122/Siirt-Fistigi-Yetistiriciliginde-Tarim-Takvimi>

UC Statewide IPM Program: Pistachio - Postharvest

<https://ipm.ucanr.edu/agriculture/pistachio/postharvest/>

UC ANR California Pistachio Research: Nutrients & Fertilization

<https://ucanr.edu/site/california-pistachio-research/nutrients-fertilization>

Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü: Çiftçi yayınları dizini

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/afistik/Link/3/Ciftci-Sayfasi>

Bu yayın genel eğitim ve kayıt aracıdır. Belirti fotoğrafı kesin teşhis değildir. Gübreleme; toprak, yaprak ve gerekiyorsa su analizine; bitki koruma uygulamaları ise ruhsatlı ürün etiketi, güncel resmî öneriler ve yetkili teknik değerlendirmeye dayanmalıdır.

© 2026 Haki Elik. Kişisel/işletme içi kullanım içindir. İzinsiz çoğaltılamaz ve yeniden satılamaz.